

Aan de minister voor Rechtsbescherming  
De heer drs. S. Dekker  
Postbus 20301  
2500 EH DEN HAAG

Bilthoven, 21 februari 2019

Betreft: Consultatie Conceptwetsvoorstel transparantie maatschappelijke organisaties

Geachte minister,

Graag maken wij gebruik van de mogelijkheid om namens FBNed | Familiebedrijven Nederland te reageren op het Conceptwetsvoorstel 'transparantie maatschappelijke organisaties'. Wij zijn onaangenaam verrast door de inhoud van dit Conceptwetsvoorstel en wij verzoeken u dit niet in deze vorm door te zetten. Wij verzoeken u acht te slaan op deze reactie.

#### **FBNed | Familiebedrijven Nederland**

FBNed is de vereniging voor Nederlandse ondernemende families en behartigt de belangen van het familiebedrijf. Onze leden zijn gezamenlijk goed voor 227.000 banen en dragen voor € 52,5 miljard bij aan het BNP. Vele leden besteden een deel van hun familiekapitaal aan goede doelen. Filantropie is dan ook een belangrijk onderwerp binnen ons netwerk.

#### **Internetconsultatie bij Conceptwetsvoorstel en effectiviteit**

In de consultatie op het wetsvoorstel wordt gevraagd welke objectieve, niet-discriminatoire criteria gebruikt kunnen worden om:

- 1) categorieën van maatschappelijke organisaties vrij te stellen van de verplichting om een donatieoverzicht openbaar te maken;
- 2) categorieën van stichtingen vrij te stellen van de verplichting om de balans en staat van baten en lasten openbaar te maken.

Daarmee gaat het Conceptwetsvoorstel voorbij aan de fundamentele vraag of het Conceptwetsvoorstel een geëigend middel is om de achterliggende problematiek op te lossen. De meeste giften hebben een onbaatzuchtig karakter. Onbaatzuchtigheid impliceert ons inziens anonimiteit; men doet het niet om geëerd te worden door mensen. Het motto is veelal 'Laat de linkerhand niet weten wat de rechterhand doet'. Het voorstel om (grote) donaties openbaar te maken doorkruist dit eeuwenoude principe.

Een essentiële afweging is de effectiviteit van deze voorgestelde maatregel. Met andere woorden: is de verplichting tot openbaarmaking de beste oplossing om het probleem aan te pakken? Een maatschappelijke organisatie die op deze manier over de schreef gaat kan nu namelijk al met behulp van de strafwet en de verbodenverklaring ex art. 2:20 BW worden aangepakt. En er is ook de nodige wetgeving die financiële instellingen verplicht verdachte transacties te signaleren en te melden. Of het gedrag uit de koker komt van de geldschieter of de organisatie zelf doet dan niet ter zake. Wat voegt het door de minister voorgestelde regime daaraan toe?

## Doel

Wij steunen het doel dat in onze rechtstaat ondermijnend gedrag wordt tegengegaan. Wij vermoeden, maar dit staat niet expliciet in de toelichting vermeld, dat de financiering vanuit het buitenland van een beperkt aantal specifieke organisaties de aanleiding is voor dit voorstel. Het is verkeerd dat misbruik door m.n. extremistische, aan de Nederlandse cultuur vreemde groeperingen het nodig zou maken ook de goedwillenden onder hetzelfde regime van transparantie te brengen. De meerwaarde van het publiceren van donaties wordt niet in het voorstel hardgemaakt (bovenop een eventuele transparantie naar bijv. Belastingdienst of andere overheidsdiensten, die mogelijk te verdedigen zou zijn). Het lijkt alsof de overheid haar eigen verantwoordelijkheid om misbruik te bestrijden afwentelt op de maatschappij.

Het huidige wetsvoorstel is een typisch voorbeeld van 'schieten met een kanon op een mug'. De begrippen 'onwenselijke gedragingen' en 'onwenselijke beïnvloeding' worden niet nader gedefinieerd en zijn breed interpreteerbaar. Kwaadwillende donateurs die op ongewenste wijze een organisatie willen beïnvloeden zullen ongetwijfeld via andere wegen (o.a. cryptomunten, buitenlandse rekeningen) manieren vinden om onwelgevallig gedrag te financieren.

Deze wet treft juist de gevers en organisaties die loyaal zijn aan de democratische rechtsorde en een bijdrage willen leveren aan een betere wereld. Deze organisaties hebben de laatste jaren meegewerkt aan grotere transparantie via de ANBI regelingen en dergelijke.

## Privacy

Het voorstel regelt dat een donateur, of dat nu een privépersoon is of een instelling, die jaarlijks € 15.000 of meer doneert aan een goede doelen organisatie, met naam en toenaam openbaar vermeld moet worden. Het openbaar maken van een donatieoverzicht brengt donateurs in één klap in een uiterst kwetsbare positie. Transparantie op deze schaal werkt averechts, daar men terughoudend zal zijn uit oogpunt van persoonlijke veiligheid grotere bedragen te schenken. Het is juist goed als men schenkt, kleine of grote bedragen. Daar zou je als overheid geen enkele drempel voor op moeten werpen. Geven is een privéaangelegenheid die anderen niet aangaat. De privacy van donateurs moet gerespecteerd worden. Zij stellen geen prijs op naamsvermelding. Het publiceren van naam en woonplaats is bovendien in strijd met de filosofie achter de privacywetgeving die vorig jaar nog is uitgebreid en aangescherpt onder de AVG.

## Publicatieplicht stichtingen

In de memorie van Toelichting staat dat de verplichting om inzicht te verschaffen in de balans en de staat van baten en lasten van stichtingen een bijdrage kan leveren aan detectie of opsporing van geldstromen die in verband kunnen worden gebracht met criminele activiteiten. Voor een Stichting Administratie Kantoor (STAK) zal publicatieplicht van de jaarrekening niet bijdragen aan dit beoogde doel.

Een (STAK) is voor familiebedrijven een manier om de zeggenschap over de onderneming te regelen. De onderliggende vennootschap is gebonden aan de al geldende publicatieplicht. Deze stichting heeft het doel het beheren van de aandelen en het uitoefenen van het stemrecht daarop om zo de continuïteit van het bedrijf en het bestuur te borgen. Een STAK maakt het mogelijk om de twee kernelementen van een aandeel structureel van elkaar te scheiden: het stemrecht (macht/zeggenschap/'aan de touwtjes trekken') en het economisch recht. De STAK is een instrument dat een wettelijke basis heeft met rechtskracht naar derden. Het STAK bestuur is stemgerechtigd in de algemene vergadering en

beslist hoe in de algemene vergadering van het betreffende familiebedrijf wordt gestemd over de meest wezenlijke besluiten.

Publicatieplicht voor StAK's zal enkel leiden tot meer administratieve lasten en daarom verzoeken wij u deze entiteiten vrij te stellen van de voorgestelde publicatieplicht.

### **Betrouwbare overheid**

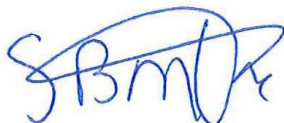
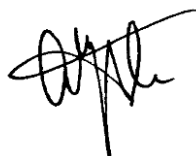
Dit voorstel vloeit voort uit een ambitie in het regeerakkoord. In datzelfde regeerakkoord staat ook dat 'de vele positieve krachten in onze samenleving van burgers, verenigingen en geloofsgenootschappen ruimte verdienen'. Gevers willen de voorgestelde openbaarheid naar de hele buitenwereld niet. Overwegingen die zij daarbij hebben, lopen uiteen: sommigen willen geven in stilte en hebben geen behoefte aan publieke aandacht, anderen vrezen dat andere organisaties bij hen op de stoep staan zodra blijkt dat zij zich grote giften kunnen permitteren. Weer anderen hebben heel persoonlijke redenen om niet met naam en toenaam te willen worden genoemd.

Wij maken ons grote zorgen over de negatieve effecten van dit Conceptwetsvoorstel. Wij vinden het onbegrijpelijk dat een overheid die grote waarde toekent aan het werk van goede doelen, dergelijke drempels opwerpt. Nogmaals; wij vinden dit onacceptabel en verzoeken u volledig af te zien van dit Conceptwetsvoorstel. Wij onderschrijven het beoogde doel en gaan graag in gesprek over de manier waarop we dat kunnen bereiken. Dat is mogelijk zonder dat stichtingen en goed bedoelende donateurs in Nederland hier de dupe van worden.

Als bijlage geven wij een nadere uiteenzetting van ons standpunt.

Hoogachtend,

Albert Jan Thomassen en Stefan Tax  
FBNed | Familiebedrijven Nederland



**Bijlage: Nadere uiteenzetting**

Wij vrezen dat het Conceptwetsvoorstel gevers afschrikt om grote bedragen te geven. Het voorstel is schadelijk voor hun privacy, hun veiligheid en de geefbereidheid in Nederland. Het recht om in stilte te geven wordt hiermee ernstig aangetast. Wij vinden het onbegrijpelijk dat een overheid die grote waarde toekent aan het werk van goede doelen, dergelijke drempels opwerpt. Dit is een bedreiging voor de betrokken en verantwoordelijke maatschappij die we nastreven. Wij vinden dit onacceptabel en verzoeken u geheel van af te zien van dit Conceptwetsvoorstel om de volgende redenen:

**1. Het voorstel is schadelijk voor privacy, veiligheid en geefbereidheid van onze donateurs.**

- Geven is een privéaangelegenheid die anderen niet aangaat. De privacy van gevers moet gerespecteerd worden. Zij stellen geen prijs op naamsvermelding. Het publiceren van naam en woonplaats is bovendien in strijd met de filosofie achter de privacywetgeving die vorig jaar nog is uitgebreid en aangescherpt onder de AVG.
- Als gevers met een gift boven de € 15.000 publiekelijk bekend worden gemaakt, lopen zij het risico ongewenst benaderd te worden (variërend van bedelverzoeken tot diefstal, of ernstiger vormen van bedreiging).
- Dit Conceptwetsvoorstel ziet ook op ontvangsten uit nalatenschappen. Publiekelijk bekendmaken van deze nalatenschappen tast ook de privacy van erflaters en erfgenamen aan.
- Dit voorstel schrikt gevers af om grote bedragen te geven of na te laten en doet afbreuk aan de geefbereidheid van onze bestaande en toekomstige donateurs.

**2. Het is onduidelijk welk probleem wordt opgelost en wat de omvang van dit probleem is.**

- Natuurlijk willen wij ook dat in onze rechtsstaat ondermijnend gedrag wordt tegengaan. De begrippen: 'Onwenselijke gedragingen' en 'onwenselijke beïnvloeding' worden echter niet nader gedefinieerd en zijn daarmee breed interpreteerbaar.
- Organisaties die niet bonafide zijn en kwaad willen kunnen deze regelgeving gemakkelijk ontwijken en zoeken naar andere wegen (bijvoorbeeld via crypto-currency).

**3. Het voorstel is buiten proportie en is 'schieten met een kanon op een mug'.**

- De grote groep bonafide organisaties lijdt dan onder, vermoedelijk, slechts enkele organisaties waar mogelijk het probleem zit. Daarmee is deze maatregel disproportioneel en zien wij dit Conceptwetsvoorstel als een typisch voorbeeld van 'schieten met een kanon op een mug'.
- Doeltreffend beleid betekent dat de categorie van organisaties die de minister op het oog heeft nauwkeurig omschreven moet worden. Pas dan kunnen doeltreffende maatregelen genomen worden die alleen voor die organisaties gelden.
- De minister zadelt de hele sector op met een onmogelijk uitvoerbaar en handhaafbaar Conceptwetsvoorstel met alle negatieve effecten van dien.

**4. Er is al afdoende wet- en regelgeving, deze moet alleen gehandhaafd worden.**

- Er is wet- en regelgeving rondom ANBI met bijbehorende 'checks and balances' die de onafhankelijke positie van bestuurders waarborgt. Ook zijn er keurmerken zoals het CBF waar organisaties vrijwillig onder toezicht staan. Hiermee laten zij zien dat zij als organisatie zelf al verregaande maatregelen hebben genomen o.a. om transparantie te vergroten en

onwenselijke invloed tegen te gaan.

#### 5. Het voorstel druist in tegen het belang dat de overheid toekent aan goede doelen

- Het Conceptwetsvoorstel vloeit voort uit een ambitie in het regeerakkoord. In datzelfde regeerakkoord staat ook dat 'de vele positieve krachten in onze samenleving van burgers, verenigingen en geloofsgenootschappen' ruimte verdienen.
- Hiermee laat het kabinet zien volstrekt terecht gevoelig te zijn om filantropie en goede doelen te erkennen als een belangrijk fundament voor maatschappelijke binding en actief burgerschap.
- Het belang dat het kabinet hieraan toekent blijkt ook uit het faciliterende en stimulerende overheidsbeleid, zoals bijvoorbeeld het handhaven van de giftenaftrek en de Geefwet. Dit is een onmisbare pijler onder de steun van onze donateurs.
- Het Conceptwetsvoorstel is dus volkomen in tegenspraak met het regeerakkoord staat en met ander overheidsbeleid.

#### 6. Grondwet

- Wij maken ons ook zorgen om het wettelijk kader, de AVG is al eerder genoemd maar onderstaande analyse van Professor Tom Zwart, hoogleraar recht en cultuur aan de Universiteit Utrecht, zinspeelt op een vereiste wijziging in de Grondwet. *'In de Inleiding van het deel Algemeen van de Memorie wordt aangegeven dat het wetsvoorstel beoogt gedrag te voorkomen dat antidemocratisch, anti-integratief of onverdraagzaam is, zoals afzondering van de samenleving dat leidt tot vervreemding en isolatie, het afwijzen van de democratische rechtsorde als samenlevingsvorm of het belemmeren van anderen in de uitoefening van hun vrijheden zoals het recht om niet te worden gediscrimineerd. Op deze wijze wordt door middel van het wetsvoorstel een nieuw mechanisme ter bescherming van de democratische rechtsorde in het leven geroepen, in aanvulling op de twee bestaande instrumenten, te weten het strafrecht en de bescherming van de openbare orde. Daarbij wordt een materieel criterium gebruikt, te weten het tegengaan van gedragingen met een 'ontwrichtend karakter'. Het wetsvoorstel heeft daarom tot doel de Nederlandse democratische rechtsorde om te vormen tot een 'weerbare democratie', zoals die bij voorbeeld in de Duitse grondwet tot uitdrukking is gebracht. Dit blijkt ook uit de intentie om 'misbruik van de vrijheden die hier in Nederland gelden' te voorkomen. Een dergelijke stap van een formeel naar een materiële democratisch constitutioneel model heeft een dergelijk ingrijpend karakter, dat dit niet in een wetsvoorstel, laat staan in een Memorie van Toelichting daarbij, kan worden ingevoerd. Daarom zal het wetsvoorstel alleen kunnen worden ingevoerd als eveneens een voorstel tot herziening van de Grondwet wordt ingediend.'* Is een dergelijk voorstel tot grondwetsherziening in voorbereiding?

Samengevat: wij maken ons grote zorgen over de negatieve effecten van dit Conceptwetsvoorstel. FBNed vindt dit Conceptwetsvoorstel onverantwoord en verzoekt u volledig af te zien van dit Conceptwetsvoorstel.

Wij onderschrijven het beoogde doel en gaan graag in gesprek over de manier waarop we dat kunnen bereiken. Dat is mogelijk zonder dat stichtingen en goed bedoelende donateurs in Nederland hier de dupe van worden.